Ч. 206 (10.589). Львів, середа 16. вересня 1925 Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Східно-европейський пакт.

В останніх днях явна й закулісова виміна думок на женевському терені поруч инших ідей, що родяться й никають в зародку на родючому ґрунті Ліґи Націй, створила нову ідею, — ідею східно-европейського ґарантійного пакту.

Про це зявилися в европейській, головно французькій пресі досить суперечні відомости. Польський мін. закорд. справ Скшиньскі, якого діяльність досі супроводжали війсні або вимріяні успіхи, зазначує, що вилвигнений східний пакт має бути ідентичний щодо своєї основи й речинця заістнування зі західним (ренським), а німецький амбасадор у Вашінґтоні Бернсдорф в натиском підкресляє, що після заключення ренського пакту може прийти черга на заключення арбітражної умови між Німеччиною з одного та Польщею й Чехословаччиною з другого боку. За західний пакт безпеки Німеччина домагається негайної евакуації кольонської смуги. Льогічно з цього можна заключати, що й майбутня арбітражна умова між Німеччиною і її східними сусідами не може спиратися на плятонічних основах.

Крім цих двох протилежних голосів, — польського й німецького, французька преса чемно зазначує, що розмови Скшиньского з Чемберленом, Бріяном і Вандервельде мабуть переконали польського міністра про можливість шукати забезпеки Польщі в рямках самого пакту Ліґи Націй.

Ця інформація, як бачимо, є крайно диплюматичного, а радше пиїтійського характеру. Піднесення цієї справи в останніх днях виявляє тільки жагуче бажання Польщі найти вихід з безвихідного положення та в безпосередніх розмовах Скшиньского зі Штреземаном старатися вирівняти польсько-німецькі розбіжности. Скшиньскі не вдоволяється „рямками самого пакту Ліґи Націй", тільки бажав би окремими трактатами унормувати польсько-німецькі відносини. Першим кроком в тому напрямку повинно бути припинення економічної війни між Польщею й Німеччиною та заключення торговельного трактату між цими державами.

Якнебудь мається справа, фактом є, що ідея східно-европейського пакту виринула ненадійно, та що з польського боку робляться заходи, щоби її здійснити. В польській пресі представляють справу так, що при недалекій конференції над західним ґарантійним пактом паралельно будуть відбуватися наради і над східним пактом. Перша конференція складатиметься з представників Англії, Франції, Італії й Німеччини, а друга з Франції, Польщі, Чехословаччини й Німеччини. Хоч в кождій з тих конференцій будуть инші контрагенти, то всетаки між иншим і другим пактом істнуватиме iunctim. Сподіються, що Франція так довго не підпише західного пакту, як довго Німеччина не підпише східного. Англія не анґажується в цій новій ідеї і стоїть осторонь від неї.

Таке поставлення справи уважається в польських колах заслугою і побідою Франції, яка малаб змогу інтервеніювати на випадок агресії Німеччини у відношенні до її східних сусідів. Східний пакт обовязував би всіх його контрагентів віддавати всі свої спори й конфлікти на вирішення розємного суду та підчинюватись безоглядно його постановам. Тільки невідомо ще, хто саме має складати цей суд і які будуть екзекутивні засоби його постанов.

Таким чином Франція становилаб основне звено обох пактів, а Німеччина булаб предметом натиску їх постанов. Иншими словами: замісць завмираючого версайського трактату, насильно накиненого Німеччині побідниками, вона прийнялаб на себе нові, добровільні зобовязання, які сковувалиб її зі всіх боків не гірше того акту насилля.

В звязку з тим виринув проєкт створити на межі Німеччини й Польщі невтральну смугу, в якій жадна зі сусідуючих держав не може держати війська, ані будувати фортець. Нарушення невтральности тієї смуги котримнебудь з контрагентів уважалось би актом напасти, яка булаб гостро карана. Хоч ця пропозиція є дуже загального і пробного характеру, то проти неї виступає Польща. Мовляв, що иншого демілітаризація ренської смуги, а що иншого творення такої смуги на сході. Німеччина нарушила в 1914 р. невтральність Бельгії і мусить бути за те покарана відібранням її права суверенности на частині території, але Польща мусить виконувати всі свої суверенні права на кожному клаптику своєї землі.

Творення такої смуги піддержувалоб поширену думку, що Польща є перепоною в утвердженні мира, що вона його підважує й захитує. Тому в будучій конференції в Льозанні представники Польщі мусять боронитися перед цими проєктами, скидаючи всі обовязки на Німеччину, а собі засвоюючи тільки права.

Та важко допустити думку, щоби Німеччина пішла на вудочку східного пакту, щоби вона згодилася на петрифікацію своїх границь на заході і сході. Бо й який інтерес має Німеччина в заминованні собі воріт на схід? Увесь змисл ґарантійного пакту міститься в тому, що оскільки Німеччина петрифікує східні границі Франції, остільки бажає здобути вільну руку у відношенні до своїх власних східних границь, а радше західних границь Польщі. Змаганням Німеччини є здобути безпосередню лучбу з СРСР., щоби могти поширити свої впливи та здобути на сході кольонізаційний терен для надміру свого населення.

Отже не петрифікувати, але пробивати всякі запори на своїх східних границях є метою кожної Німеччини, республиканської чи монархічної. Тому й ідея східно-европейського пакту в теперішній хвилі видається нам пороненою і мало реальною. Вона більше мабуть є pium desiderium польських кол, як ідеєю, що має передумови здійснення.

Ф. Ф.

Становище української соціял-демократії в Соціялістичному Інтернаціоналові.

(Рефлексії учасника останнього Конґресу.)

Цю статтю, отриману від визначного члена У. С. Д. П., який був одним із українських делеґатів на останньому конґресі Соц. Інтернаціоналу в Марсейлі, містимо без змін, поручаючи висловлені в ній думки під увагу ширших кол громадянства, з огляду на актуальність заторкненого питання і на внутрішньо-політичному фронті. — Ред.

Як ми вже повідомляли, міжнародній соціялістичний конґрес у Марсейлі виніс дуже важливі рішення в справі Сходу Европи. Конґрес рішуче виступив в обороні народів, поневолених мировими договорами та рішеннями конференцій амбасадорів, а також народів, які перебувають в межах С. Р. С. Р. Більше того, Конґрес виразно став в оборону національно-політичних змагань українського народа, заявивши, що Україна подібно до Вірменії та Грузії здобула собі державну самостійність підчас революції.

Коли пригадати рішення останнього соціялістичного конґресу в Гамбурзі, на якому цілий ряд найбільш впливових соціялістичних партій поставився до українського питання вичікуюче й нерішуче, то постанова конґресу в Марсейлі являється великим кроком вперед. Чим це пояснюється?

Крім загальної зміни в міжнародній ситуації в напрямі більшої актуальности проблем Сходу, без сумніву на рішення конґресу малЪ вплив: 1) постійно зростаюча активність українських мас на всіх українських землях і 2) систематична праця в соціялістичному Інтернаціоналі представників української соц.-дем. партії, яка починаючи головно з 1921 р., головну свою увагу на еміґрації присвячує справі інформації та контакту з соціялістичними організаціями світа. Що українська соц.-демократія є тепер поважно трактована в соціялістичному Інтернаціоналі і таким чином має можливість впливати на соціялістичні організації ріжних країн, про це свідчить насамперед факт прийняття конґресом зазначених рішень щодо визвольної боротьби України. Окрім цього на це вказує звіт про двохлітню діяльність соціялістичного Інтернаціоналу, розданий усім членам конґресу в Марсейлі. В цім звіті в розділі, де дається перегляд діяльности всіх соціялістичних партій, приєднаних до Інтернаціоналу, вміщені також досить прихильні

Red. czas. „Dilo" Pr. 665/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 202 (10.582) z dnia 11. września 1925 r. w artykułach pod tytułem: 1) „Liga panujących i sojusz pownewolenych" a) między słowami: nasyłuwanych... a: Chocz, b) Nacij... a: Liga, c) zanych... a: Chocz, b) Nacij... a: Może. 2) „Nowymkonodawstwa i t. p... a: Może. 2) „Nowy-ky" w notatce pod tytułem „Ne tak lehko" prydusyty od słów: Zhidno... do końca tej notatki zawiera znamiona zbrodni ad 1) z § 65 b z § 65 a) ustawy karnej, ad 2) z § 65 b usł. k. uznał dokonaną w dniu 10. września 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą ukaranie grzywną przewidzianą w § 21 ust. druk. z 18. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. i. za sądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. o. Lwów dnia 11. września 1925 r.

Niewiadomski

відомости про Україну та українську соц.-демократичну партію, відомости тим більше цікаві, що як довідуємося, вони були складені самим секретаріятом Інтернаціоналу під проводом д-ра Адлера.

Коли відкинути в цих відомостях інформації про час заснування української соц.-дем. партії, про скількість її членів, центральні органи і т. д., то весь цей звіт, вміщений під рубрикою „Україна“, є такий:

„Сучасне положення України в державному, політичному та культурному відношенні є ненормальне і тяжке. Український народ, що вже перед війною пробудився до свідомого життя, находився під пануванням Росії та Австро-Угорщини, які відмовляли йому в культурному та політичному самоозначенні. У вирі воєнних подій в період страшних потрясень та бистро слідовавших переворотів, коли на територію України, що головну базу світової війни на Сході, приходили ріжні армії й приносили з собою ріжні форми панування, українській нації пощастило обєднатися й здобути свободу. Але тепер територія України знову розірвана на 4 частини: одна — східногалицька віддана Польщі, друга — під видом Української Радянської Республики приєднана до Союзу радянських республик, третя — в Буковині й Бесарабії належить до Румунії і наостанці четверта — Підкарпатська Русь увійшла, згідно з мировими договорами, в склад Чехословаччини. Таке положення означає продовження боротьби за культурну автономію та національні права меншостей під польським та румунським пануванням. З другого боку Радянська Україна, хоч одержала певну культурну автономію, але перебуває під большевицьким, до певної міри чужонаціональним пануванням, яке тут має тяжші форми, ніж в самій Росії.

При таких обставинах положення української соц.-демократії, яка провадить свою діяльність на Україні нелегально, є надзвичайно тяжке, ще тяжче, ніж положення усіх инших соціялістичних партій в Рад. Союзі, бо український робітничий рух був до війни за слабий і з причин розділення українських земель необєднаний. Значна частина цього робітничого руху відійшла до большевиків. Через всі ці трудноці українська соціял-демократія веде свою боротьбу в особливо несприятливих умовах і тому поки що без визначних успіхів“.

Такий дословний зміст цеї частини звіту Інтернаціоналу, видрукованого мовою англійською, французькою та німецькою. Висловлений в цім звіті погляд Інтернаціоналу на сучасний стан України взагалі й української соц.-демократії зокрема що найменше свідчить про прихильне становище соціялістичного Інтернаціоналу до цієї партії, при якому вона може вже тепер, не вважаючи на відсутність нормальних умов праці на Україні, не без успіху заступати інтереси українських працюючих мас перед соціялістичними організаціями світу.

Треба лише пожалувати, що українська соціял-демократія Галичини та Волині досі перебуває в стані хаотичному, неорганізованому і через це від довшого часу не бере участи в міжнародньому соціялістичному рухові. Без сумніву від цього терплять не тільки інтереси гал. та волинського робітництва, яке знайшлоб собі серед соціялістичних партій Інтернаціоналу братерське співчуття й допомогу, але й ціла українська справа, яка від спільної, координованої праці українських соціялістів багато-б виграла.

Спекуляція і спекулянти.

До останніх банкових банкроцтв у Польщі.

Один поважний український економічний діяч, який працює тепер у великій сусідській фірмі і тому прегарно ознайомлений з відносинами, пануючими в польських фінансових установах, поділився з нашим співробітником цінними увагами на тему останніх голосних банкроцтв та зловживань у наймогутніших польських банках. Інформації нашого ш. інтерльокутора є також цікавим причинком для характеристики загальної господарської політики в Польщі, а в звязку з останнім експозе мін. фін. Грабского є особливо актуальними. — Ред.

Головною і либонь єдиною причиною повного упадку чи діймаючого захитання найбільш упривілейованих польських банків, це нефаховість їх керманичів. На прикладі краху тих інституцій показалось найкраще, що справжнім банковцем може бути лише людина, яка єднає в собі в рівній мірі високу фахову освіту, особистий хист та великий практичний досвід. Тимчасом у всіх тих банках, про які йде мова, чільні становища позаймали більші або менші дилєтанти, які свого дилєтантизму не закрили докторськими титулами, а тим більше не здобули фахових кваліфікацій своєю приналежністю до впливових польських партій та особистою протекцією у власть імущих.

Легкодушна нефаховість усіх тих польських банкирів показалась у тому, що вони не обрахувались заздалегідь зі зарібковою силою своїх установ, в часі інфляції пустились на широкі води відкривання численних філій та надмірного роздування обсягу операцій, а в часі повстання т. зв. тріхкої валюти — не вміли приноровитися до змінених обставин. І ось замісць рестрингувати філії з їх величезним штатом урядовців і замісць — в час вічних експериментів у політиці міністерства фінансів — бути дуже обережними у валютових операціях, польські банкирі пустились на брудну спекуляцію. І тут лежить пояснення, чому саме такий „Bank dla handlu i przemysłu“ зі 130 філіями у Польщі і за кордоном свого часу припинив виплати, а такі банки, як „Powszechny Bank Związkowy w Polsce“ (відділ „Wiener Bank Verein-y“) та Warszawski Bank dyskontowy“ („Allgemeine Kredit Anstalt“) не відчувають ніякої кризи: в першій на величезну скалю закроєній інституції „працювали“ дилєтанти-спекулянти, доктори прав, політикани й люде „z domowem wykształceniem“, а в двох останніх — фаховці, виховані в иншій атмосфері та на инших принціпах.

Спекуляція отих банкирів велась: 1) заграничними вінкулятами (дорученнями на видачу торговельним фірмам імпортованого товару за зложенням належности) і 2) девізами. В першім випадку мається на увазі згаданий вже „Bank dla handlu i przemysłu“, найбільший в Польщі банк, який сфузіонувався з „Warszawsk-им Bank-ом kredytow-им“, (що теж мав почад 100 філій), котрий знову свого часу викупив був галицькі відділи „Allgem. Öst. Disconto-Gesellschaft“. Банк отримував з заграниці і видавав краєвим фірмам товари, гроші за них або інкасував в цілости (готівці або в ремесах), але за границю їх негайно не переказував, ефективної чужої валюти собі не забезпечував, а тільки спекулював отриманими золотими так довго, поки не приходив речинець платности. Така поведінка, яка не була тайною для заграничного торговельного й фінансового світа, підривала сильно його довіря до польських банків і взагалі компромітувала польський престіж. Колиж раптом, задля ратування курсу золотого, явилось розпорядження Банку Польского вирівнювати заграничні перекази виключно ефективною валютою і коли ця чужа валюта пішла вгору — прийшла катастрофа.

Щодо девізових спекуляцій, то прогорів на них „Банк взаємного кредиту“, найстарша інституція у нинішній Польщі, акційний банк, який був першою великою і поважною концесією кол. Австрії для галицьких Поляків; цей банк був оснований фондами кол. Фльоріянки. „Банк взаємн. кредиту“ просто продавав у масовій кількости чеки на Ню-Иорк, не маючи на них покриття. Отриманими грішми спекулював, а не крив себе негайно в загран. валюті. Його спекуляція полягала на тім, що чек, виставлений ним і проданий у Львові, дійде — мовляв — до Ню-Иорку щойно за три тижні; безпосередно перед упливом того часу банк крив себе каблем (телеґрафічним переказом), а в міжчасі обертав отриманими за чек грішми, здебільша випозичуючи їх на лихварський процент. Зі заломанням курсу золотого, повстала нараз „діра“, якої тим менше було чим залатати, що

Степан Левинський.

Від Везувія до пісків Сагари.

Культ самознищення.

Слідком за нашим провідником ідемо вуличками старого міста. У срібному сяєві місяця відзначені виразно плоскаті, малі домики на фіолєтному фоні тіней. А вони скрізь валяються по землі вуличками, мов широкі, темні плахти, накриваючи собою тайну заборонених почувань перед нескромною ясністю горячої африканської ночі.

Вже три на дванацяту. Поспішаємо.

Там у нутрі маленької святині жде нашого приходу арабський духовник. Пригадую його солодконудку усмішку, коли рано просив нас не спізнятися. — Треба скоротити вірним хвилі нетерплячого вижидання. Вони теж люде...

Чи далеко ще?

Минаємо саме великі, тяжкі ворота якоїсь мошеї. Високо понад нами здіймається струнка стать мінарету, простягаючи тріюмфально безкрайому небу ясніючих зір святий знак Магомета.

А потім знова вузенькі вулички повні темнофіолєтних тіней і шелесту далеких, заляканих кроків.

Із розхилених дверей малого марабу дзюрчить полохливою струєю у вуличку блідожовте, навпів зімліле світло.

— Чи там?

— Так...

Увіходимо. Мініятурно мала святиня виповнена дивним, удушливим запахом. Тут сходяться що пятниці вірні секти Айсауа. — В найтемнішому кутку сидять вони рядком на землі; їх безвиразні, знищені нуждою облича здається зраджують релігійну задуманість. Вони без вимку босі, а страшенно брудні лахмани не в змозі закрити сухих, костистих тіл.

Нам на зустріч виходить духовник. Мовчки вказує нам наші місця на лавці. Його лице заслонене тою самою маскою нудно-солодкої усмішки, що раньше.

Тепер починається дивний обряд. Кількох мов із під землі виролих, музикантів починає страшний, пекольний концерт. Він зразу заливає наш мозок хвилею шалених, розлючених згуків, мов море, коли заливає беріг білою, шумною піною своїх дужих хвиль.

Таємний знак духовника впав між вірних. Страшні лахманники повстають зі своїх місць і поволі й розважно майже ставлять перші кроки дивного танку божевільних. Чортівський реґіт нових інструментів вливає міць у їхні жили. Надходить екстаза. Жахлива оргія починається.

В цей мент один із них, серед конвульсій дикого танку, бере, видирає майже з рук духовника гострий кинджал. Один короткий крик тріюмфу і тонкий кинджал розколює щоку шаленій людині.

Тепер подібні акти релігійного фанатизму, страшної екстази самопосвяти і самознищення, повторяються один по одному. Серед химерного світла жовтих, закопчених ліхтарень духи-опирі калічать своє тіло, ковтають скло й підрізують собі горла — пяні страшним темпом танку, божевільні святим захопленням, страшною оргією всіх жадоб тіла, із вічного сну забуття визваних вабаганок дикої людської душі.

Робиться щось жахливе й неймовірне.

Крізь заґратовані стіни в темному кутку святині чути щось якби скавучання собак нічю в час бурі. Це жінки дають доказ свому безоглядному й безсумнівному захопленню.

Червоніє, темніє світло ліхтарень у моїх очах. Твориться хаос дивоглядних рухів, згуків, почувань. Піт краплями спливає по мойому чолі. Мені здається — ось станеться щось страшне, нечуване, я почну кричати в голос, бігати, потім розведу страшний танок, визву всіх у бій, щоби упасти трупом із волі власних рук.

Втікати, втікати за всяку ціну — моє одиноке бажання. Втікати зараз — не дивитися більше.

І в цьому менті найбільшого напруження нервів один із учасників святого танку хапає гострий, довгий ніж і з страшним, божевільним реготом повертає його тонке вістря проти свого тіла. Ще мить — а блискуча сталь пробє його. Поза ґратами чути тепер короткий оклик, мов боєве гасло кидаючого себе у смерть войовника.

Одним скорим рухом мов блискавка спокійна, сильна рука духовника вириває блискучий ніж із рук фанатика. Потім обнімає його довго, мов батько дитину, заспокоює, пригортає.

Одночасно дає знак музиці. Все кінчиться. Чути скорі, голосні віддихи. Хтось зімлілий лежить на землі. Страшний, обридливий сморід виповняє воздух. Хтось тягнеться на руках до дверей, з трудом розхиляє їх. Чути здавлене ридання... Встаємо нарешті. Спокійний, незмінний духовник прощає нас. Це повертає нам свідомість життя. — А ранені? — питаємо в нього. — О, не турбуйтеся прошу, це безкровні рани, не треба бандажів ані лікаря...

Тепер виходимо.

Свіжий, досвітній холод лоскоче нас роскішно. Білі, тихі домики закриває блідосиня, делікатна заслона із павутиння, шовку і срібла. Гладкий, мов із слоневої кости різаний, мінарет стоїть на сторожі ночі серед безмірних просторів неба. Все здається ожидає мовчки й серед святої безмовної тиші приходу Бога...

давнове Кольнiки мусіли чейже жити на „відповідній" стопі як цього вимагала їх гідність новоспечених фінансових потентатів. Рестринкція кредитів Банком польським докончила решти.

„Bank wzajemnego kredytu" направив на великі страти „Bank gospodarstwa krajowego", якого львівська філія, всупереч директивам головної дирекції, купувала чеки, виставлені „Банком вз. кредиту". В перекладі на зрозумілу мову значить це мільйон сто тисяч долярів страти! Ця головокружна сума дефіциту останнього біляну „Банку краєвого господарства" може і найбільшому лаікові відкрити очі на розмір чекових спекуляцій: розвести таку широку „акцію" двом вище названим банкам було не важко, коли прийняти на увагу авторитет їхніх фірм: адже Банк взаємн. кредиту" був оснований на великому маєтку, а „Банк госп. краєв." черпав кредити безпосередньо з державної каси під титулом „розбудови краю". Керманичі тих банків використали довіря, яким тішились їх установи, так основно, що зруйнували сотні тисяч приватних егзистенцій; державні гроші, замісць на „розбудову краю", втопились теж у спекуляції.

— А наш єдиний девізовий банк — Земельний Банк Гіпотечний — чи з огляду на загальний фінансовий крах і живі взаємовідносини між банками не є зачеплений цими історіями?

В ніякому разі — відповів наш розмовець. — В наших колах Зем. Банкові дуже часто роблять закиди на тему недостачі розмаху та на тему крайньої обережности в операціях. Правду кажучи, Зем. банк не мав з чим занадто розмахуватись, а одночасно виявляється, що та обережність була зовсім оправдана сучасним фінансовим положенням. В часі минулої (маркової) інфляції можна було проявити більшу рухливість, можна було краще використовувати конюнктуру, та Зем. Банк не міг здобутися на розмах з причин нашого загального економічного, а в значній мірі й політичного положення. Відрізаний від джерел кредиту, без доплыву готівки на вкладки, примушений вимінювати українську валюту (в рр. 1919—1920), Зем. Банк не мав спромоги брати участи в тих спекулятивних герцях, які може й збагачували аналогічні польські інституції. Що дирекція Зем. Банку, який торощила хаотична девальювація, всіми силами намагалася зберегти майно інституції, видно хоч би з того, що коли на одну нову акцію Зем. Банку (по 25 зол.) йде 25 старих акцій, то нпр. в польському „Банкові кред. земскому" (що всесторонно використовував кредити й конюнктуру) йде 250 старих акцій на 3 нових (по 25 зол.), а „Повшехни Банк кредитови" мусить перемінювати 850 старих акцій на 1 (одну) нову. Мушу зазначити, що неприємне враження в українському громадянстві викликало те, що управа банку віддала свою аґенцію у Львові Жидові Гріндлінгерові. А ця аґенція під кермою цього „фаховця" ніколи не стояла на висоті завдання. Та відрадною появою в житті Зем. Банку є те, що опорожнене по смерти бл. п. Л. Рожанського становище директора обсаджено такою визначною фаховою й досвідною силою, як п. Мирон Гаврисевич. Вже в перших початках його діяльности Зем. Банк перетворюється в модерну банкову установу, яка певне осягне свої цілі та стане головним двигуном нашого економічного життя, скоро тільки вдасться перевести нову емісію акцій і тим чином видатно збільшити основний капітал банку.

За право на українську школу.

В справі шкільного плебісциту.

З усіх закутин краю приходять звідомлення, що батьки дітей, які внесли декларації з домаганням української мови навчання в школі, не одержали повідомлення про вислід шкільного плебісциту і всюди на місце українських шкіл вводиться польські а в найліпшому разі утраквістичні.

Таке поступування шкільної влади (кураторії) являється нарушенням тзв. „кресового" шкільного закона з дня 31 липня 1924 р. В. з. д. ч. 89 поз. 766 і виконного розпорядку міністра освіти з дня 7-го січня 1925 р. В. з. д. ч. 3 поз. 33.

Батьки учеників внесли декларації до шкільного інспектора. Цей перевів дохоження і предложив їх разом зі звідомленням про висліди дохожень і зі своїм внеском кураторії. Куратор мав обовязок вирішити про мову навчання в школі перед початком шкільного року, себто перед днем 1 вересня (§ 12 виконного розпорядку) і подати це заінтересованим батькам до відома. Рішення куратора має бути умотиноване, значить має він в ньому подати причини, чому така а не инша мова навчання має бути введена до школи. Таке умотивоване рішення куратора мається подати до відома інтересованих:

1) через повідомлення одного з тих батьків, що внесли декларації з жаданням української мови навчання і одного з тих, що внесли декларації з домагання польської мови навчання в школі (§ 12 вик. розп.).

2) через прилюдну оповістку рішення.

Прилюдну оповістку мається вивісити в льокалі громадського (гмінного) уряду, а коли в шкільному окрузі нема громадського уряду, то в иншому положеному в межах того округа видному місці, однак не в шкільному будинку (§ 10 вик. розп.).

Українські батьки мають допильнувати, чи появилася оповістка куратора і чи один з них одержав повідомлення.

Якщо шкільна влада цього не зробила, мають батьки, що внесли шкільні декларації негайно віднестися до куратора шкільного округа зі слідуючим письмом:

До
Пана Куратора Шкільного Округа
в . . . .

Підписані батьки дітей в шкільному віці, замешкалі в громаді . . . . повіту . . . . . . внесли в приписаному речинці шкільні декларації з домаганням української мови навчання в загальній школі в . . . . По нинішний день не подано нам до відома про рішення пана Куратора в цій справі, в суперен постановам §§-ів 12, 10 й 11-го виконного розпорядку з дня 7-го січня 1925, В. з. д. ч. 3. поз. 33. Не оглядаючись на брак повідомлення, введено польську мішану викладову мову в нашій школі. В цей спосіб відбирається батькам спроможність внести відклик до міністерства освіти, евентуально позов до Найвищого Адміністраційного Трибуналу у Варшаві. Підписані просять Пана Куратора негайно повідомити їх про рішення. Підписані вносять це письмо в імени своїм власнім і всіх инших батьків дітей в шкільному віці, що внесли декларації за українською мовою навчання в школі в . . . .

. . . . дня . . . . 1925.

(Слідують підписи й адреса одного з батьків до якого має прийти відповідь).

Таке письмо мають підписати по можливости всі батьки, що підписали шкільні декларації, одначе закон підписів усіх батьків не вимагає.

Про внесення такого письма і про те, яка є тепер мова навчання в школі, слід негайно повідомити також Правну Пораду УПТ-ва Львів, Ринок ч. 10 II п. УПТ має право на основі § 4 і 5 з статута вести оборону всього шкільництва.

Коли батьків повідомлено про рішення Куратора, а воно є супротивне з постановами закона і волею батьків, слід внести відклик. Відклик мається внести в речинці 14 днів від вивішення оповістки в громадському уряді. Всіх інформацій в справі відкликів уділяє Правна Порада УПТ-ва. Близші інформації містяться також у брошурі Володимира Целевича: Про нові шкільні закони.

Святочне відкриття
української доповняючої промислової школи.

В неділю дня 13 вересня 1925 в год. 10 рано відбулося в школі Грінченка при ул. Городецькій у Львові святочне відкриття української доповняючої промислової школи у Львові.

Серед довгих та утяжливих заходів українське громадянство увінчало накінець реальним успіхом свої старання, щоби українська ремісника молодь мала свою власну школу.

Вправді Українське Педагогічне Товариство дістало від польського уряду концесію на промислову школу не чисто українську а утраквістичну, але вже це саме, що наша ремісника молодь буде під опікою своїх учителів, дає запоруку, що наша молодь буде виховувана в українському дусі.

Найбільша саля в школі Грінченка була по береги виповнена ремісничою молодю, батьками, ремісниками те представниками наших товариств, між якими можна було доглянути голову УПТ. п. Янів, членів Кружка УПТ. ім. Грінченка, директора школи Грінченка п. інсп. Середу Івана, голову секції Опіки над українською ремісничою молодю при тов. „Зоря" п. Петра Карпяка, від т-ва українських катехитів о. Васийва і инших представників Міщанського Братства і Народньої організації міста Львова.

Святочне відкриття розпочав член учительського збору промислової школи як референт вписів п. Кучер, вітаючи гостей-представників наших інституцій і здаючи звіт зі самих вписів. До першої кляси вписалось коло 28 учеників, до другої коло 40, а крім того ще 6 до кляси приготовляючої. Всі вписані хлопці терміюють в ріжних ремісників ріжнородних фахів а головно у столярів. Тому і напрям школи мусить бути примінений переважно до столярського фаху.

Після цего звіту забрав голос голова УПТ. п. Янів і начеркнув завдання промислової школи та запевнив їй матеріяльну підпору зі сторони УПТ.

З горячими словами до ремісничої молоді звернувся голова Секції опіки над ремісничою молодю при тов. „Зоря" п. Петро Карпяк. Він висловив надію, що з неї вийдуть наші ремісники, які совісно та солідно будуть сповнювати свої обовязки як у своїм спеціяльнім ремеслі так і на народній ниві.

Від Міщанського Братства промовив п. Галькевич, шевський майстер. Усі бесідники зазначували, що ніхто не пожаліє ні моральної ні матеріяльної допомоги, щоби лиш ту нашу нову промислову школу у все потрібне належно виінвенти.

Закінчив це святочне відкриття в заступстві директора промислової школи п. інженер Любомир Савойка, дякуючи гостям-представникам за співучасть у відкриттю школи та запевнив, що учительський збір доложить усіх старань, щоби молодь мала з нашої промислової школи як найбільше користи.

Слід підчеркнути, що до нової школи записалося замало ремісничої молоді. Наші майстри усіх катеґорій мусять звернути належну увагу на цю школу та слати до неї своїх термінаторів. Це мусять вони робити з національних і станових мотивів і виконувати таким чином свої національні обовязки.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за три великі уступи зі статті п. І. Герасимовича під заг. „Міжнародні договори і конституція, а міністер освіти".

— **Арештування.** У останньому числі подали ми вістку про арештування в часі урядування в товаристві „Просвіти" панни Сенківної. Довідуємося, що разом із нею арештовано та приведено на поліцію і п. Грещака Івана, урядника „Сокола-Батька". По пересуханню панну Сенківну випущено на волю а п. Грещака задержано у поліційних арештах. Якаж була причина арештування? Дуже благенька. П. Грещак, йдучи на зайняття, стрінув на вулиці панну Сенківну, та взяв від неї торбу, яку вона несла.

Перед „Просвітою", куди йшла на зайняття пані Сенківна, віддав їй п. Грещак торбу. Н течці було раптом — друге сніданнє. Агентові поліції впала в око течка панни. А з окрема видалося йому підозрілим, що молодий мущина при вході передавав їй панні. Ось це й було безпосередньою причиною арешту. Виходить, що молоді мущини Українці не мають права робити паням ніяких прислуг та не мають права бути „джентельменами" супроти жінотва, бо на це кривим оком глядить поліція.

— **Ucrainica.** У 251 числі щоденник „Прагер Прессе" поміщено у відділі „Україне" знимку дереворизу п. Льва Геца „Голова", а далі подано короткі інформації про поширення київської Академії Маністецтв, де замісць трьох введено в цьому році чотири виділи, про заснування в Одесі державної кінематографічно-технічної школи, про намічений радянською науковий конгрес для усталення українського правопису, про нових членів Всеукраїнської Академії Наук, про археографічну комісію тоїж Академії та заснування про „Бібліографічний Інститут у Києві".

— **На волі.** Арештованого за промови ... на вічу у Львові с. п. Й. Цур

ковського й Агатона Добрянського випу щено на волю на основі рішення Палати радних за зложенням грошової кавції. Крім того оба вони конфіновані у Львові і без дозволу слідчого судді не мають права опускати Львова під загрозою нового арештування та втрати зложеної кавції.

— **Нова голодівка політичних вязнів.** Зачуваємо, що політичні вязні з ...есіятів при вул. Баторія в числі 60 людей починають нині голодівку на знак протесту проти позбавлення їх належних їм прав. Голодівка — це крайній засіб боротьби політичних вязнів за людські права у тих безвідрадних вязничих відносинах, що запанували по львівських тюрмах. За останніх кілька місяців це вже пята чи шеста з черги голодівка. А голодівка сильно виснажує і так тюремним життям підкопані організми та доводить деяких із голодуючих до смертельного ложа. Цікаво, що в Польщі до нинішнього дня не звернув ніхто уваги на ту будь-що-будь аномалію, що саме у Львові вязні приневолені хапатися тих найскрайніших засобів боротьби за людські права. Видно, що тут лежить це у чиймусь інтересі винищувати та гнати передчасно до гробу тих ідейних, позбавлених волі нещасливців.

— **Поінформовані.** „Спеціялістів" від „руських" справ (у ролі п. Евстахевіча зі „Слова Польского") має не тільки львівське „Слово Польске", але й сіоністична „Хвіля". Ці спеціялісти знаменито, видно, орієнтуються в тих справах. Бо ось недавно і „Хвіля" повторила за „ПАТОМ" що головою УНДО є п. д-р Е. Петрушевич, а в неділю власним телефоном з Варшави принесла інформацію, що до премієра Ґрабского ходила делеґація „Української Народньої Ради" (?) з о. Мишковським, Тезтяком і д-ром Заяцем у справі Ставропиґії. Поминувши вже те, що „Української Народньої Ради" нема, „спеціялісти" з „Хвілі" звуть українською делєґацією людей, які з Українцями мають стільки спільного, що наприклад жидівські асимілятори з сіоністами. Добрі „спеціялісти".

ОСТАННІ ВІСТИ.

Що привіз п. Млинарскі з Льондону.

„Берлінер Тгбт." з 13. п. м. повідомляє, що п. Млинарскі привіз з Льондону дуже некорисні вістки. На англ. збіжевих біржах випередило його радянське збіжжа від німецьких посередників. Не вдалася теж М-ому позичка для Польщі в застав за тютюневий монополь, бо вже Італія має в цьому упривілеєне становище. Англія дала би Польщі позичку, але зате жадає рішаючого впливу на господарку й політику Польщі. Колиб вдалася англ. позичка, то Польща частиною її покрила би свій довг в Італії.

Відновлення польсько-нім. переговорів.

15. 9. зачинаються наново перервані перед феріями польсько-німецькі торг. переговори.

Чічерін приїде до Варшави.

Комісар загр. справ Чічерін у переїзді за кордон поступить у неділю до Варшави. Їде для лікування до Пуркерсдорфу б. Відня.

Зем. реформа в сенаті.

Злучені сенатські комісії голосували над уст. проєкту закона про земельну реформу. В справі заплати відшкодування за вивласнення прийнято резолюцію хадеції. На попол. засіданні при дальшім голосуванні правиці вдалося погіршити ряд уступів. Всі внесення про реасумцію деяких ухвал упали, тому сен. Бузек (Пяст) зрікся реферату. На тім скінчилися наради.

Запрошення Німеччини на конференцію.

„Вр. Альг. Цтг." повідомляє з Берліна: Запрошення на конференцію в справі гарант. пакту, підписане Бріяном, доручить фр. амбасадор нім. мін. загр. справ Штреземанові 15 ц. м. Конференція зачнеться в жовтні другого тижня мабуть у Льозанні.

Великі маневри англ. армії.

Перші після світової війни маневри англійської армії будуть сл. тижня в околиці Чічестер і Селсбері. Візьмуть у них участь у небувалій досі ділянці летничі війська, автомобілі і найновійші сигналізуючі апарати.

Біржа.

Львів, 15. вересня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 6·25 — 6·26, канад. дол 5·60 — 5·65, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·75 леі 0·02·50 — 0·03·00, франц. франк 0·26·00 — 0·26·50, швайц. фр. 1·08—1·09, анг. фунт 27·60—27·80.

Золото. 20 кор. 23·80 —24·00, 20 франк 22·50—22·70; 20 марк. 27·50—27·80; 10 руб 29·50—30·00.

Срібло. Австр. кор. 0·48·00—0·50·00, 5 ав. кор. 2·50—2·60, фльорени 1·25—1·30, рубл. 2·05—2·15, рубель дрібним сріблом 1·05 —1·10.

Збіжжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 22·00 23·00, жито л. з 1925 р. 15·50—16·50 овес гал. 14—.15

Студентські справи.

Високі Школи у Відні.

Вписи на Високих Школах у Відні для чужинців відбуваються в слідуючих речинцях:

Університет: від 5. до 10. жовтня п. р. Подання на зрівняння чужинців з австрійськими студентами щодо оплати на зимовий семестр треба вносити до деканату від 1. до 14. жовтня. До подання треба долучити: 1) свідоцтво убожества, 2) кольоквіяльні свідоцтва, 3) свідоцтво приналежности, 4) метрику,—нововписуючі крім того свідоцтво зрілости. Подання на знижку такс треба вносити до управителя інституту.

Техніка: вписи від 23. вересня до 1. жовтня п. р. До вписів треба предложити: 1) Метрику, 2) свідоцтво зрілости, 3) свідоцтво приналежности, 4) свідоцтво моральности (в разі перерви студій) і всі піврічні та річні свідоцтва з висших клас середніх шкіл. Прийом на техніку є утруднений з огляду на брак місць.

Експортова академія: вписи від 25. вересня до 3. жовтня п. р. До вписів треба предложити: 1) метрику, 2) свідоцтво зрілости, 3) свідоцтво приналежности. До подання на знижения оплат, які треба вносити найдальше до 1. жовтня п. р. треба долучити окрім вище згаданих прилог свідоцтво убожества.

Агрономія і лісова академія: вписи від 5. до 20. жовтня п. р.

До вписів на всіх Високих Школах треба зголоситись особисто з пашпортом та леґалізованими документами. Місячне удержання під цей час виносить 25 долярів. Близші інформації на жадання подасть Ukr. Stud. Verein „Sitsch" Wien, XVIII. Theresiengasse 15, за попереднім надісланням почтової оплати.

За Виділ: **О. Тришкалюк.**

Справа земельних кредитів.

Комунікат Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар" у Львові.

Міністерство скарбу видало розпорядження дня 18 серпня 1925 (ч. 2471/ДЕ|VI) що всякі позички, уділені з державного скарбу рільникам, пошкодованим через елементарні нещастя, себто позички уділені в році 1924 і на весні року 1925, мають бути стягнені від рільників найдальше до дня 1 грудня 1925 враз з належними відсотками.

Також мають бути сплачені позички уділювані рільникам, як поміч рільна ще давнійше, звальоризовані розпорядком президента дня 14 мая 1924 і ради міністрів 7 січня 1925, як що надійшов вже речинець їх платности.

Беручи на увагу положення рільників, діткнених сьогорічними нещастями повеней, згодилося міністерство скарбу відложити речинець платностей на осінь 1926 року тих зобовязань (кредитів), що були затягнені в 1924 році, але лиш для тих рільників, яких збори виносять менше як 50 процент урожаю тогорічного. Але і цих рільників не звільнило міністерство скарбу від сплати зобовязань (кредитів) затягнених на весні 1925 року на весняну засівову допомогу.

Всі ті, що побрали кредити в 1924 році за посередництвом урядів громадських, установ торговельних і кредитових в збіжу чи грошах, а потерпіли цього року елементарні нещастя більш як на половину зборів, повинні внести подання на відложення речинця платности кредитів просто до Банку рільного (Варшава, вул. Травгута 11) через свої староства. Дозвіл на відложення сплати кредитів до осени 1926 року одержать однак лиш ті, кому староство потвердить шкоду на висше 50 процентів. Всі инші подання не будуть взяті на увагу.

Рільники, котрі на затягнені кредити виставили векслі з речинцем платности перед 1. грудня 1925 мусять вчасно на період постаратися про приняття на час до 1. XII. 1925 нових векслів через ці інституції, котрі випозичували кредит, та оплатити відсотки від прольонгати, бо инакше наразяться на страшні кошти протесту векслів.

Інституції, котрі розділювали кредити на засів в 1924 р. повинні від себе припильнувати доповнення потрібних векслевих формальностей, щоби не наразити довжників або себе на страту.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич:

Хоростків Саля Сокола.
15. IX. „Пан Твардовський".
Теребовля Саля Просвіти.
16. IX. „Вій".
17. IX. „Хмара".
18. IX. „Дні нашого життя" (прощальна вистава). 131 13—?

Український мішаний хор Д. Котка:
У середу 16.IX. — Копичинці. 115 12—?
У четвер 17.IX. — Копичинці.
У суботу 19.IX. — Теребовля.
У неділю 20.IX. — Теребовля.
У понеділок 21. IX. — Тернопіль.
У вівторок 22. IX. — Тернопіль.

Виділ „Студентської Громади" подає всім інтересованим до відома, що в справі приймання членів, опінювання прохань про звільнення університетських оплат як також уділювання всяких інформацій належить зголошуватись до Секретаріяту „Студ. Громади" при вул. Оссолінських ч. 10 від дня 10. ц. м. в год. уряд. між 9—11 рано і 4—6 попол. *Виділ.* 417 2—2

Виділ „Української Захоронки" у Львові просить пересилати йому зужиті дитячі забавки для численної убогої дітвори по українських захоронках Львова. Ласкаві жертви належить передавати на адресу: О. Гординська, Львів, вул. Листопада 40. 458 1—1

Василь і Міся з Блажкевичів Задорожні складають на „Рідну Школу" 22·50 зол. замість повідомлень про своє вінчання. 459 1—1

Дрібні оголошення.

ПРИЙМУ на помешкання панночки або хлопців, вулиця Садівницька 21. Паньчакова. 393 2—2

ІНСТРУКТОРКА потрібна до учен. I. кл. Услівя слати до греко-кат. уряду парохіяльного в Боришківцях п. Окопи св. Трійці. 441 2—3

ПОВІТОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ просяться подати до відома, де міг би осісти під корисними виглядами лікар-Українець. Адресувати: Адм. „Діла" для лікаря. 451 2-3

ПРИЙМУ ... університету вул. Потоцького ... 10, I. пов. на право. 452 2—3

ПОШУКУЮ лекції з народніх шкіл. Можу вчити англійської мови, якою вправно володію. Ласкаві зголошення слати до Адміністрації „Діла" під „Праця". 455 1—2

ПРИЙМУ дві студентки на мешкання. Осібна простора комната. Зголошення з чемности вул. Кентшинського 10/II. двері 5. 456 1—1

АДВОКАТ, Українець просить о вказання відповідної місцевости, де міг би відкрити свою канцелярію, на адресу: Степан Головінський, Львів 2 дворець. 453 1—3

СУБСТИТУТ нотаріяльний пошукує посади. Зголошення до Адміністрації під „Субститут". 454 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.